

MENN I ENDRING?

MARIA LILLEMOEN
INFORMASJONSRAÐGIVER VED HØGSKOLEN I GJØVIK

Hva vil det egentlig si å være mann i dagens samfunn? Er virkelig menn konkurranseorienterte, dominerende og teknisk orienterte? I motsetning til kvinner som er relasjonsorienterte og omsorgsfulle. Stemmer dette bildet med mannen i år 2009?

Til tross for flere tiår med debatt rundt kjønn, kjønnsroller og likestilling er bildet av mannen fremdeles preget av tradisjonelle stereotyper – synet på mannlighet og umannlighet er godt grunnfestet, sier mannsforsker Torbjørn Herlof Andersen ved Høgskolen i Gjøvik.

Stortingsmelding nr. 8 om menn, mannsroller og likestilling kom i desember 2008 og tar for seg nyere mannsforskning og forslag til endringer. Mannsforskning har oppstått de siste tjue årene. Før det var kjønnsforskning så å si synonymt med kvinneforskning som kom i kjølvannet av kvinnebevegelsen på 1960-tallet.

Mannsforskning viser at mannen faktisk har endret seg på viktige områder de siste 20 årene. I 1988 tok 1-2% av nybakte fedre ut foreldrepermisjon, mens tallet i 2007 var 9 av 10 fedre. Nå har også regjeringen utvidet fedrekvoten fra seks til ti uker. Det ser dermed ut til at langt flere menn har mulighet til og faktisk velger å være mer sammen med barna sine. Mannen anno 2009 er en omsorgsperson. Dessuten har han flere og tettere vennskap enn noensinne med både kvinner og menn.

Det er bildet på menn og maskulinitet som ikke har blitt revidert. Synet på menn er styrt av

kulturelle forventninger og forestillinger. Forskning viser at både kvinner og menn har det samme synet på menn. Og selv om synet har forandret seg de siste årene florerer fremdeles stereotypene. I rapporten om menn, mannsroller og likestilling påpeker forfatterne at media har tatt over som vår felles historieforteller og dermed som formidler av moderne mytologier.

Det er media som til en viss grad definerer hvilke verdier vi er enige om, hvem vi skal stole på, hvilke kamper som skal kjempes og hva som må ofres for å nå målet. Det er her de maskuline stereotypene kommer inn og fremstiller mannen som blant annet sterk, aggressiv og uavhengig. Det er sjelden den omsorgsfulle faren eller trøstende bestevennen vi møter i nyhetsendinger, TV-serier og spillefilmer.

En annet trekk ved det bildet av menn som dominerer i media, er at menn skal klare seg selv og ikke være et offer. Menn i en offerrolle passer ikke inn i det bildet vi har av mannlighet. Det får konsekvenser: Mange menn tier om kroppslige og sjlelige plager, venter for lenge med å kontakte helsevesenet og får ofte ikke den hjelpen de trenger. De skal jo være heroiske og ikke hjelpetrengende. Heller ikke det å være offer for seksuelle overgrep passer inn i det bildet vi har av menn. Å bli utsatt for overgrep er noe vi forbinder med kvinner. Men det betyr ikke at det ikke skjer med menn.

Seksuelle overgrep som krigsstrategi mot menn er et kjent, men lite omtalt fenomen. Det samme gjelder seksuelle overgrep i fengsler og

institusjoner. Minst 5 % av den mannlige befolkningen har vært utsatt for seksuelle overgrep før fylte 18 år. Menn utsettes for vold i samlivsrelasjoner i langt større grad enn det som er alminnelig kjent, sier mannsforsker Torbjørn Herlof Andersen ved HiG. -Posisjonen som overgriper har tradisjonelt vært tillagt mannen. Selv om omfanget kan diskuteres, begynner det å bli akseptert kunnskap at kvinner også opptre i rollen som overgriper. 1/3 av de mennene som oppsøker senter for seksuelt misbrukte menn i Oslo, oppgir kvinnelig overgriper. Reform, ressurscenter for menn i Oslo rapporterer at mellom hver fjerde og hver sjettede person som noen gang har erfart grov partnervold, er en mann. I barnemishandlingssaker er det ikke uvanlig å se kvinner som den anklagede

part. Poenget med å si dette er ikke å påstå at tradisjonelle bilder av menn og kvinner nødvendigvis er helt feil. Derimot kan de beskrives som ufullstendige, unyanserte og lite brukbare. Både kvinner og menn befinner seg på begge sider av gjerdet selv om en utvilsomt finner forskjeller både i omfang og karakter, understreker Herlof Andersen.

Ved at medier opprettholder bildet på mannen som blant annet sterk og dominerende, er med på å forme vårt syn. Mediene definerer hva som er maskulint i dagens Norge, og påvirker våre oppfatninger av kjønn og kjønnsidentitet. Fortsatt er det nok lenge til vi får se James Bond på pappaperm.